A Győri Ítélőtábla, mint harmadfokú bíróság
Bhar.74/2009/5. szám

A Magyar Köztársaság nevében !

A Győri Ítélőtábla, mint harmadfokú bíróság Győrött, a 2011. évi február hó 15. napján megtartott nyilvános ülés alapján meghozta a következő

v é g z é s t :

A lopás bűntette kísérlete miatt V1 és társa ellen indult büntető ügyben a Vas Megyei Bíróság 2009. évi május hó 12. napján kihirdetett 2.Bf.409/2008/14. számú **ítéletét V1 I.r. és V2 II.r. vádlottak vonatkozásában helybenhagyja.**

I n d o k o l á s :

A Szombathelyi Városi Bíróság a 2008. szeptember 30. napján kihirdetett 3.B.568/2007/22. számú ítéletével I.r. **V1** és II.r. **V2** vádlottakat a Btk. 316.§ /1/ bekezdésébe ütköző és a /4/ bekezdésének b/2.) pontja szerint minősülő társtettesként elkövetett lopás bűntettének kísérletében mondta ki bűnösnek, ezért mindkét vádlottat megrovásban részesítette. Rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről megállapítva, hogy az őslénycsontok lefoglalásuk megszüntetésével az állam tulajdonába kerülnek, a kéziszerszámokat pedig elkobozta. Kötelezte vádlottakat egyetemlegesen 94.930.-Ft felmerült bűnügyi költség megfizetésére.

Az elsőfokú ítélet ellen a vádlottak és védőik bűncselekmény hiányában való felmentés érdekében jelentettek be fellebbezést.
A Vas Megyei Főügyészség az elsőfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

A másodfokon eljáró Vas Megyei Bíróság 2009. május 12. napján tartott nyilvános tárgyalás alapján hozott 2.Bf.409/2008/14. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta, és a vádlottakat a társtettesként elkövetett lopás bűntettének vádja alól felmentette. Rendelkezett a bűnjelként lefoglalt kalapács, ásó, lapát és rosta

lefoglalásának megszüntetéséről, azok **V1** I.r. vádlott részére történő kiadásáról, a felmerült bűnügyi költség állam általi viseléséről. Egyebekben helyben hagyta az elsőfokú ítéletet.

A másodfokú felülbírálat során a megyei bíróság megállapította, hogy az első fokú bíróság eljárása során nem sértett jogszabályt, a bizonyítékok helyes értékelésén alapuló, megalapozott történeti tényállást állapított meg, de a vádlottak büntetőjogi felelősségének megítéléséhez összességében elégtelennek tartotta az ügy felderítését. A megyei bíróság álláspontja szerint azok a vádlotti védekezések, hogy a feltalált őslénycsontokat az állam javára akarták felajánlani, érdemében nem cáfolhatók, ilyen eredménnyel járó további bizonyítás nem is lehetséges, ezért a vádlotti védekezéseket tényként kell elfogadni. Részbizonyítás lefolytatásával - amelynek során beszerezte a KÖH Műtárgyfelügyeleti Irodájának állásfoglalását - az iratok tartalma és a felvett bizonyítás alapján, valamint ténybeli következtetéssel az ügyben érintett földterület tulajdonjogára vonatkozó további adatokkal egészítette ki az első fokon megállapított ítéleti tényállást, illetve abból a 4. oldal első és második bekezdésében írtakat mellőzte. Tényként rögzítette, hogy a vádlottak az állam részére akarták felajánlani az összegyűjtött őslénymaradványokat, azok állami tulajdonú kulturális javak, feltárásuk a konkrét ügyben nem engedélyköteles tevékenység, továbbá a leletek az eljárás során lefoglalásra kerültek. Az irányadó tényállásból vonta le azt a jogi következtetését, hogy a vádlottak a cselekményükkel az elvétel megkísérlésekor - ahogy azt az első fokú bíróság is megállapította - a lopás egyik tényállási elemét megvalósították. Magatartásukból azonban hiányzott a lopás törvényi tényállásának megvalósulásához szükséges másik tényállási elem, a jogtalan eltulajdonítási célzattal történt elvétel. Ezért a vádiratban rögzített cselekményüket az irányadó ítéleti tényállás alapján nem értékelte bűncselekménynek és a kulturális javakra elkövetett lopás bűntette miatt ellenük emelt vád alól a vádlottakat felmentette.
Ennek következményeként a lefoglalt szerszámokat lefoglalásuk megszüntetése mellett kiadni rendelte **V1** I.r. vádlottnak. A lefoglalt őslénymaradványokról pedig nem hozott döntést, mivel azokról az első fokú ítélet már megállapította, hogy az államot illetik.

A másodfokú ítélet alapját képező tényállás lényege szerint a vádlottak 2007. április 8. napján - a délelőtti órákban - B-n, az un. dombon, 176 db, 188.000.-forint értékű ősmaradványt / meghatározhatatlan csonttöredéket és csontszilánkot / a magukkal vitt ásóval, lapáttal és egyéb szerszámmal kiástak, miközben tetten érték őket. A B. belterületi 485 hrsz. alatt felvett ingatlan **T1** budapesti lakos tulajdonát képezi. A vádlottak ugyan ezzel a ténnyel pontosan nem voltak tisztában, azonban arról tudomással bírtak, hogy az érintett terület egy budapesti magánszemélyé. A vádlottak szándéka az volt, hogy az

összegyűjtött ősállatmaradványokat a Magyar Természettudományi Múzeumnak, mint

az állam képviselőjének felajánlják. Az őslénytani lelet a 2001. évi LXIV. törvény 7.§ 4. pontja értelmében „kulturális javaknak„ minősül, és az 1997. évi CXL. törvény 98.§ /1/ bekezdésével alkalmazott 1959. évi IV. törvény /Ptk./ 132.§ /3/ bekezdése alapján a Magyar Állam tulajdonát képezi. Miután az ügyben érintett területeket a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal nem vette régészeti lelőhelyként, illetve régészeti értékű területként nyilvántartásba, ezért feltárási engedély sem szükséges a területen végzett ilyen jellegű tevékenységhez / 2001. évi LXIV. törvény 19.§ /2/ bekezdése, 20.§ /1/ bekezdése /. Az eljárás során az ősállatmaradványok lefoglalásra kerültek.

A másodfokú ítélet ellen a Vas Megyei Főügyészség a vádlottak felmentése miatt, elítélésük és megrovás alkalmazása, valamint a bűnjelként lefoglalt szerszámok elkobzása, a vádlottak bűnügyi költség viselésére való kötelezése érdekében jelentett be fellebbezést.

A Győri Fellebbviteli Főügyészség BF.222/2009/1-I. számú átiratában az ügyészi fellebbezést fenntartotta és kifejtette azt az álláspontját, hogy a szóban forgó földterületen a feltárás joga a polgári jog szabályainak megfelelően, a földterület tulajdonosát illeti. A vádlottak azzal a magatartásukkal, hogy a földtulajdonos engedélye nélkül kezdtek az ősmaradványok kutatásába, megkezdték a leletek birtokba vételét, ezért cselekményük megítélése szempontjából közömbös, mi volt azzal az utólagos szándékuk. Indítványozta a vádlottak bűnösségének társtettesként elkövetett lopás bűntette kísérletében való megállapítását, velük szemben megrovás alkalmazását, a bűnjelek és a bűnügyi költség vonatkozásában is az első fokú ítéletben foglaltakkal egyező rendelkezések meghozatalát.

V1 I.r. vádlott védője a fellebbviteli főügyészség indítványára írásban reagált és tévesnek tartotta azt a főügyészségi álláspontot, hogy az őslénymaradványok feltárásának joga csak a földterület tulajdonosát illetheti meg és a cselekmény megítélése szempontjából közömbös, hogy mi volt a hobbiszinten gyűjtéssel foglalkozó vádlottak szándéka a csontokkal. A megyei bíróság okfejtésével egyetértett és a másodfokú ítélet helybenhagyását indítványozta.

A harmadfokú eljárás nyilvános ülésén a fellebbviteli főügyészség képviselője korábbi indítványukat az átiratban foglalt tartalommal fenntartotta, az első fokú bíróság marasztaló döntésével értett egyet. Emiatt a másodfokú ítélet megváltoztatásával a vádlottak büntetőjogi felelősségre vonására tett indítványt.

Az ítélőtábla előtt elhangzott perbeszédében **V1** I.r. vádlott védője írásbeli indítványát fenntartotta. A megyei bíróság jogi álláspontját azért tartotta helyesnek, mert a lopás egyik tényállási eleme, a jogtalan eltulajdonítási célzat hiányzik, így a bűnösség megállapításának nincs helye. Egyetértett azzal, hogy a

fellelt őslénymaradványok tulajdonosa az állam.

V2 II.r. vádlott védője az ítélőtábla nyilvános ülésén a másodfokon hozott felmentő rendelkezés helybenhagyása érdekében kifejtette, hogy a vádlottak legfeljebb birtokháborítást követhettek el, amikor a bekerítetlen, korábban kiásott területet átszitálták és kiszedték a csontmaradványokat. A cselekményüket leletmentés érdekében végezték, jogtalan eltulajdonítási szándékukra megalapozottan nem vonható következtetés.

A harmadfokú eljárásban tartott nyilvános ülésen részt vett **V2** II.r. vádlott csatlakozott az elhangzott védőbeszédhez és az ügyhöz csatolt beadványában hangsúlyozta jóhiszeműségüket, az amatőrök által végzett kövületek és ásványok mentésének fontosságát. A felsorolt példákkal kiemelte, hogy már több helyszínen semmisültek meg és vesztek oda olyan értékes paleontológiai leletek, amiről az illetékesek nem tudtak, vagy azokkal kellő gondossággal nem foglalkoztak. Az amatőr gyűjtők által végzett értékmentő tevékenység emiatt a világon mindenütt elfogadott, saját gyűjtésének eredményével több alkalommal hozzájárult a leletek tudományos feldolgozásához. Annak a véleményének adott hangot, hogy a jelen eset kapcsán nem indult volna ellenük büntetőeljárás, ha a hatóságok - jóllehet annak ellenére, hogy a helyi gyűjtemény vezetőjének engedélyével szitálták át az útról jól belátható, korábban már felásott homokos területet - tévesen nem azt feltételezik róluk, hogy el akarják lopni a begyűjtött csontmaradványokat, továbbá az első fokú bíróság beszerzi a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal állásfoglalását. A megyei bíróságnak az ügyben kifejtett indokolásával egyetértett, a jelen büntetőügytől függetlenül is a kövületek gyűjtését fontos nemzeti érdeknek tartotta, mentésükről úgy gondolta, hogy az nem valósít meg lopást.

Az ítélőtábla a perorvoslatot a Be. 393. § /2/ bekezdése alapján nyilvános ülésen bírálta el, ennek eredményeként az ügyészi fellebbezést és a fellebbviteli főügyészség indítványát nem találta alaposnak.

A harmadfokú felülbírálat során mindenekelőtt megállapította, hogy a másodfellebbezés joghatályos volt, mivel a Vas Megyei Bíróság ügydöntő határozata a bűnösség kérdésében a Szombathelyi Városi Bíróság bűnösséget kimondó első fokú ítéletétől eltérő rendelkezést tartalmaz, azt úgy változtatta meg, hogy az első fokon elítélt vádlottakat a lopás bűntettének vádja alól bűncselekmény hiányában felmentette.

Az ítélőtábla a Be. 387. § /1/ bekezdése szerint a Vas Megyei Bíróság ítéletét a megelőző első-és másodfokú bírósági eljárásokkal együtt valamennyi rendelkezésre kiterjedően felülbírálta. Ennek során megállapította, hogy az első -és másodfokú bíróságok eljárási szabálysértés nélkül folytatták le a bizonyítást, indokolási

kötelezettségüket teljesítették, a másodfokú ítélet alapjául szolgáló tényállás

megalapozott, mindezekre figyelemmel az ügy érdemi, harmadfokú felülvizsgálatának akadálya nem volt.

A fellebbezéssel támadott másodfokú ítélet alapjául szolgáló tényállás a megyei bíróság által tett kiegészítéssel és helyesbítésekkel a harmadfokú eljárásban is irányadó volt, az ítélőtábla határozatát a Be. 388.§ /1/ bekezdése értelmében változtatás nélkül erre alapította.

A vádlottaknak felrótt vagyon elleni cselekményben való bűnösség eldöntése kapcsán a megyei bíróság részéről indokolt volt a tulajdonjog kérdésének tisztázása azért, mert a lopás elkövetési tárgya, vagyis a törvényi tényállás elemét alkotó idegen dolog hiányában e bűncselekmény nem lenne megállapítható. Továbbá az ügy szereplői más-más háttérjogszabályból kiindulva, azokat érveik alátámasztásához több irányból értelmezték. Vitatott volt az is, hogy a lefoglalt ősmaradványok büntetőjogilag kiemelten védett kulturális javak körébe sorolt dolgoknak tekinthetők-e, illetve kit illet a tulajdonjoga.

A védelem álláspontja szerint ezek uratlan, bárki által birtokba vehető dolgok voltak, amire lopás nem követhető el. A vád és a fellebbező vádhatóság, valamint az első fokú bíróság a bűncselekmény elkövetésének jogi alapját a kulturális örökség védelméről szóló törvényből, a Polgári törvénykönyvnek a föld méhének kincseit állami tulajdon alá vonó rendelkezéséből és a bányászati törvényből vezették le, megállapították, hogy az elkövetési tárgyak az állam kizárólagos tulajdonában állnak, a vádlottak számára idegen dolgok. A megyei bíróság más jogi indokolással, de szintén azt a következtetést vonta le, hogy az előkerült őslénymaradványok állami tulajdonba kerülnek, ha arra az állam igényt tart.

A harmadfokú eljárásban az érdekeltek az állam tulajdonjogát egyébként nem vitatták. A rendelkezésre álló szakértői vélemények is megegyeznek abban, hogy az állam igényének érvényesítési lehetőségét az ilyen leletekre nem lehet kikerülni.

Ide vonatkozóan jegyzi meg az ítélőtábla, hogy a paleontológiai leletek feltárására, annak engedélyeztetésére, tulajdonlására és forgalomképességére vonatkozó szabályozások szerteágazóak, ugyanaz a jogszabályi anyag különböző érdekek mentén eltérően értelmezhető. Még a jóhiszemű amatőr gyűjtők sem ismerik minden esetben a határozatlan állapotot mutató, szerteágazó háttérjogszabályokat és azt, hogy tevékenységükkel az állam tulajdonosi érdekeit, vagy mások háborítatlan birtokláshoz való jogát sérthetik. A gyűjtőknek tisztában kellene lenniük azokkal a szabályokkal is, hogy különböző szakhatóságoktól engedélyt kell beszerezni, amennyiben bányászati, erdő, természetvédelmi, vízgazdálkodási, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal által

régészeti érdekűként nyilván tartott területen stb. történik a gyűjtés. E kérdések tisztázottságának a hiányával magyarázható, hogy a büntető ügyben eljáró hatóságok és a szakhatóság álláspontja is csak abban mutatott egy irányba, hogy az őslénymaradványok kulturális javaknak tekinthetők és az

államot illetik, de bizonytalanság volt tetten érhető az ide vonható háttérszabály meghivatkozásában. A büntető eljárásban a bíróságnak jelen ügyhöz kapcsolódóan - anélkül, hogy az ítélőtábla eseti döntése valamennyi amatőr gyűjtő számára minden kérdésben választ adna a jogszabályi háttéranyagot illetően - azt a jogterületet kellett megjelölni, amely a vádlottak által kutatott magánterületen elkövetett magatartással és a lopás törvényi tényállásának megvalósulásával kapcsolatban áll.

Ezt a jogi határmezsgyét a megyei bíróság ítéletének 8. oldalától kezdve az első fokú bíróságétól részben eltérő háttéranyagból helytállóan vezette le, amikor megállapította, hogy az őslénytani leletek a Ptk. 132.§ /3/ bekezdése alapján, figyelemmel a Ptk. 132.§ /1/ bekezdésében írt, a talált tárgyak muzeális jellegére, a Magyar Állam tulajdonát képezik. Ehhez a feltáráshoz - régészeti érdek hiányában - engedélyre a kulturális örökség védelméről szóló tv. hivatkozott szakaszai alapján nem volt szükség, amit az Örökségvédelmi Hivatal átirata is megerősített.

A fentieken túlmenően az ítélőtábla állásfoglalása szerint az állam tulajdonjogának kizárólagosságát több jogszabály is előírja. Ezek a rendelkezések kétségtelenné teszik egyfelől, hogy ha a Ptk.172.§-ban felsorolt kizárólagos állami tulajdonnak tekintett vagyontárgyat érinti a kutatás, illetve az államháztartási törvény és az állami vagyonról szóló törvény alapján, ha állami tulajdonú ingatlanon lelhető fel a paleontológiai lelet, annak tulajdonjoga az államot illeti.

Magántulajdonban álló földterületen végzett gyűjtésre a polgári törvénykönyv rendelkezései főszabályként vonatkoznak. Így a Ptk. 96. § -a szerint a föld tulajdonjoga a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem terjed ki, továbbá a Ptk. 172. § a) pontja szerint, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, a föld méhének kincsei kizárólag az állam tulajdonában vannak.
A föld méhe kincseinek fogalmát a Ptk. külön nem definiálja. A talált őslénymaradványok tekintetében erre elsősorban a kulturális javak körébe tartozó vagyontárgyat értelmező külön törvények adhatnak meghatározást az alábbiaknak megfelelően.

A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. tv. /Múzeumi tv./ 1.számú mellékletének sz.) pontja szerint kulturális javak: „az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei, és egyéb bizonyítékai..." stb. Ugyanilyen

meghatározást ad a nemzeti örökség részébe tartozó tárgyakról a 2001. évi LXIV. tv 7.§ /4/ bekezdése is / A kulturális örökség védelméről szóló tv./, amely szerint kulturális javak: „ az élettelen és élő természet keletkezésének, fejlődésének, az emberiség, a magyar nemzet, Magyarország történelmének kiemelkedő és jellemző tárgyi, képi, hangrögzített, írásos emlékei és egyéb bizonyítékai..."

E törvényi szabályozások hatálya alá sorolt vagyontárgyak a Ptk. rendelkezéseihez a 1997. évi CXL. tv. /Múzeumi tv./ 98.§ /1/ bekezdésében foglalt értelmező rendelkezésén keresztül kapcsolódnak azzal, hogy - ahol jogszabály „muzeális emléket, vagy muzeális értéket" említ, ott „kulturális javakat „ kell érteni - és ezek a Ptk. 132. § /3/ bekezdése alapján az állam tulajdonát képezik. Az állam tulajdonjoga kiterjed tehát bárhonnan, akár a földből, a föld felszínéről, a vizek medréből, vagy máshonnan előkerülő, az élő és élettelen, a múlt fejlődéstörténetében szerepet játszott értékes javakra.
Következésképp a fenti rendelkezések miatt, a b-i 485. helyrajzi számú ingatlan tulajdonosa sem, és a vádlottak sem lehettek a fellelt őslényleleteknek a törvényes tulajdonosai azt megelőzően, hogy az állam a tulajdoni igényéről lemondott volna.

Mindezen háttérjogszabályok és a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal Műtárgyfelügyeleti Irodájától beszerzett állásfoglalás alapján helytállóan rögzítette a megyei bíróság a tényállásban, hogy a begyűjtött őslénytani leletek a jelen ügyben elbírált esetben kulturális javaknak minősülnek, ezért az államot illeti azok elsődleges tulajdona.

A megalapozott tényállásból a vád tárgyává tett bűncselekmény kapcsán helytállóan következtetettek az első-és másodfokú bíróságok arra, hogy a lopás bűncselekményének elkövetési tárgyai lehetnek tehát azok az ingó dolgok, amelyek őslénymaradványoknak tekinthetők, bárhonnan is kerüljenek elő, mivel ezek kulturális javak, amelyre értékességüktől függően az állam tarthat igényt. A bűncselekmény elkövetési magatartása, maga az elvétel megkísérlése szintén megvalósult. A vádlottak olyan, korábban a 2000/2001. évben feltárt és paleontológiailag értékes területen kutakodtak, amelyről tudták, hogy magánterület, így mindaz amit ott fellelnek számukra idegen dolog. Egyébként **T1** a későbbi tudományos kutatások elősegítése érdekében vásárolta meg ezt a földterületet, és a tudományterület elismert szaktekintélyeként, a nemzetközi együttműködéssel végzett korábbi feltárás eredményét publikálta. A pannon tengeri őslénymaradványok lelőhelyét tudományos jelentősége miatt az érdeklődők számon tartották, ez nem volt titkos információ.
Ugyanakkor nem lehetett megcáfolni a vádlottak védekezését, mely szerint a talált őslénycsontokat jóhiszeműen, leletmentés érdekében gyűjtötték volna be és a Magyar

Természettudományi Múzeumnak kívánták felajánlani. Ezt azonban a rendőrhatósági tettenérés megakadályozta. Ellenkező szándékuk bizonyítására az eset összes körülményét figyelembe véve nem merültek fel bizonyítékok, jogtalan eltulajdonítási szándékukkal kapcsolatban ezért helytállóan érvényesítette a megyei bíróság az in dubio pro reo elvét, megállapítva a Btk. 136.§ /1/ bekezdésébe ütköző és /4/ bekezdésének b/2.) pontja szerint minősülő lopás tényállási elemének hiányát a vádlotti magatartásból. Az idegen dolog elvételével csak akkor valósult volna meg a lopás bűncselekménye, ha e tevékenység célja a jogtalan eltulajdonítás.

Az ítélőtábla helyesnek találta a megyei bíróság fellebbezett határozatában kifejtett álláspontot, a megállapítottakhoz annyit fűz hozzá, hogy ebben az ügyben a vádlottak illetéktelenül végeztek gyűjtést magánterületen. Magatartásukkal birtokháborítást követtek el, amely járhatott volna szabálysértési, illetve magánjogi birtokvédelmi szankcióval. A földtulajdonos jogát sértő jogellenes magatartásuk vizsgálata azonban jelen büntetőeljárásnak nem volt tárgya, csak a súlyosabb, büntetőjogi felelősségükre irányuló vádra terjedhetett ki.

A fentiekben kifejtettek alapján a megyei bíróság ítélete, amellyel az első fokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a vádlottakat bűncselekmény hiányában felmentette, nem törvénysértő, ezért az ítélőtábla a másodfokú ítélet egyéb járulékos rendelkezéseivel együtt a Be. 397.§ alapján helyben hagyta.

Győr, 2011. évi február hó 15. napján

Dr.Kovács Tamás sk. Dr. Miklós Mária sk. Dr. Zólyomi Csilla sk.
a tanács elnöke a tanács tagja, előadó a tanács tagja

ZÁRADÉK:

Ez az ítélet és a Vas Megyei Bíróság 2009. május 12. napján kelt 2.Bf.409/2008/14. számú ítélete mindkét vádlottal szemben a mai napon jogerőre emelkedett.

G y ő r , 2011. február hó 15. napján

Dr. Kovács Tamás sk.
a tanács elnöke

a kiadmány hiteléül kiadó